

CVIČENÍ Z LATINSKÉ LÉKAŘSKÉ TERMINOLOGIE S KLÍČEM 3. ČÁST – SLOVOTVORBA

CVIČENÍ

*PhDr. Jiřina Plašilová
Ústav jazyků*

*„Modernizace didaktických metod cestou podpory systému elektronického vzdělávání“,
reg.č. CZ.1.07/2.2.00/28.0198*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

I. a II. SUBSTANTIVA 1. A 2. DEKLINACE**1. Doplňte vhodné latinské sufixy:**

- 1) rupt..... (prasklina)
- 2) frāct..... (zlomenina)
- 3) flex..... (ohyb)
- 4) ligāt..... (podvázání)
- 5) medicā..... (lék)
- 6) ligā..... (vaz)
- 7) ungu..... (mast)
- 8) ali..... (výživa)
- 9) verte..... (obratel)
- 10) strab..... (šilhavost)
- 11) lūnat..... (náměsíčnost)

2. Přeložte a uveďte výraz, od kterého jsou odvozeny zdrobněliny:

- 1) fibrilla.....
- 2) cerebellum.....
- 3) nucleolus
- 4) fossula
- 5) rāmulus
- 6) lingula
- 7) nōdulus
- 8) mammilla

3. Přeložte, oddělte prefix a sufix a uveďte jejich význam:

1) contractūra			
2) incīsūra			
3) ēminentia			
4) dysenteria			
5) ectomia			
6) metabolismus			

4. Uveďte slovní základy řeckých ekvivalentů:

nervus_____	gingīva_____
vertebra_____	cerebrum_____
digitus_____	labium_____
oculus_____	sūra_____
sutūra_____	maxilla_____
rāmus_____	mandibula/mentum_____
vāgīna_____	coxa_____
remedium_____	tēla_____
hernia_____	

5. Doplňte náležitý slovní základ:

- 1)algia (bolest nervu)
- 2)tomia (protětí průdušnice)
- 3)ectomia (odnětí laloku)
- 4)stomia (chir. vývod tračníku)
- 5)rrhagia (krvácení tenkého střeva)
- 6)logia (oční lékařství)
- 7)pathia (blíže neurčená nemoc ledvin)
- 8)scopia (vyšetření průdušek zrakem pomocí přístroje)
- 9)scopia (vyšetření konečníku a tračníku zrakem pomocí přístroje)
- 10)malacia (měknutí kostí)
- 11)malacia (měknutí obratlů)
- 12)cēlē (výhřez dělohy)
- 13)rrhaphia (chir. sešití rtu)
- 14)rrhaphia (chir. přišití vaječníku)
- 15)plastica (plastická operace brady)
- 16)plastica (plastická operace pochvy)
- 17) neuro..... (měknutí nervové tkáně)
- 18) colpo..... (vyšetření pochvy pomocí přístroje)
- 19) nephro..... (blíže neurčená choroba ledvin)
- 20) histo..... (nauka o tkáních)
- 21) tōnsill..... (chir. odnětí mandle)
- 22) valvulo..... (chir. protětí srdečních chlopní)
- 23) neur..... (nervová slabost, vyčerpání)
- 24) cephal..... (bolest hlavy)

6. Doplňte vhodné latinské prefixy:

1)tractum (výtažek)	2)sūdātum (výpotek)
3)brachium (předloktí)	4)tūberantia (výčnělek)
5)tinentia (zdrženlivost)	6)jūnctiva (spojivka)
7)sufficiētia (nedostatečnost)	8)mentia (tupost)
9)stantia (vzdálenost, mezera, rozestup)	10)nexa (přidat. děložní orgány)

7. Doplňte vhodné řecké prefixy:

1)gastrium (nadbříšek)	2)gastrium (podbříšek)
3)cardium (osrdečník)	4)cardium (přísrdečník)
5)odontium (ozubice)	6)carpus (záprstí)
7)cephalos (mozek)	8)encephalon (mezimozek)
9)nephros (nadledvina)	10)chondrium (ochrustavice)
11)pyreticum (lék proti horečce)	12)plēgia (oboustr. ochrnutí dol. končetin)
13)bolus (vmetek)	14)genia (předkus)
15)aemia (překrvení)	16)ergismus (spolupůsobení)
17)typhus (choroba podobná tyfu)	

III. ADJEKTIVA 1. A 2. DEKLINACE**1. Od substantiv utvořte pomocí zadaných sufixů adjektiva:
(Sufixy se kladou k základu substantiva)****1) - icus, a, um**

ovārium	pylōrus	aorta
chondros	stomachos	enteron
encephalos	diploē	ophthalmos
prostata	cōlon	cardia
pericardium	pathos	chīrūrgus

2) - īnus, a, um

palātum	uterus
---------------	--------------

3) -ārius, a, um

urīna	tuba	mamma
alimentum	corōna	salīva

4) - (n)eus, a, um

carpus	glūtos	peronē
oesophagus	metatarsus	

5) - ōsus, a, um

artēria	pulpa	vēna
fibra	nervus	nodus
mūcus	caverna	gangraena

6) - oīdeus, a, um

mastos	xiphos	lambda
--------------	--------------	--------------

7) - ātus, a, um

lobus	digitus	sērra
cuneus		

2. Ze substantiva uvedeného v závorce utvořte schodný přívlastek:

1) sutūra (palātum)	patrový šev
2) glandula (salīva)	slinná žláza
3) tuba (uterus)	vejcovod
4) tunica (mūcus)	sliznice
5) capsula (prostata)	vazivové pouzdro srostlé s prostatou (týkající se předstojné žlázy)
6) artēria (peronē)	lýtková tepna
7) circulus (artēria)	tepenný okruh
8) nucleus (cauda)	ocasaté jádro
9) capsula (fibra)	vazivové pouzdro
10) nucleus (pulpa)	rosolovité jádro
11) ōstium (pylōrus)	ústí vrátníku
12) rāmus (diploē)	větev do diploe kosti
13) fossa (ōvārium)	jamka, v níž leží vaječník
14) ampulla (membrāna)	blanitá ampula
15) ōstium (cardia)	ústí jícnu do žaludku
16) artēria (cōlon)	tepna jdoucí k tračníku
pl.	
18) plīcae (tuba)	slizniční řasy vejcovodu
19) glandulae (oesophagus)	jícnové žlázy

IV. SUBSTANTIVA 4. A 5. DEKLINACE

1. Doplněte vhodný prefix:

- 1) noduspylōricus (uzlina ležící za vrátníkem)
- 2)cessus trānsversus (příčný výběžek)
- 3)cessus paracōlicus (vchlípenina umístěná vedle tračníku)
- 4)minentia laryngea (hrtanová vyvýšenina – ohryzek)
- 5) partusmātūrus (předčasný porod)
- 6) fētusmātūrus (přenošený plod)
- 7)census uterī (sestup dělohy)
- 8)ūsus (nadměrné užívání, zneužívání)
- 9)cubitus gangraenōsus (gangrenózní proleženina)
- 10) abscessusuterīnus (absces lokalizovaný za dělohou)
- 11)fluxus duodēnogastricus (zpětný tok obsahu dvanáctníku do žaludku)

2. Uved'te substantiva, od nichž jsou utvořeny zdrobněliny

geniculum, dūctulus, corniculum

3. Doplněte vhodný výraz a spojení přeložte:

relāpsus, prōlāpsus, collāpsus

..... orthostaticus
..... uterī et vāgīnae
..... morbī
..... discī
..... circulātōrius

4. Od substantiv utvořte adjektiva pomocí sufixů, přeložte

1) -ōrius, a, um

audītus
olfactus
mōtus
sēnsus
gustātus

2) -ōsus, a, um

cariēs
--------	-------

3) -īvus, a, um

reflexus
tāctus

4) -ātus, a, um

arcus
-------	-------

5. Od substantiv uvedených v závorce utvořte pomocí vhodných sufixů adjektiva, spojení přeložte:

- 1) hiātus (aorta)
- 2) hiātus (oesophagus)
- 3) tractus (olfactus)
- 4) sinus (vēna)
- 5) sinus (prostata)
- 6) plexus (cardia)
- 7) prōcessus (spīna)
- 8) prōcessus (xiphos)
- 9) prōcessus (cauda)
- 10) nervus (mōtus)
- 11) artēria (arcus)
- 12) ligāmentum (arcus)
- 13) orgānum (gustus, gustātus)
- 14) dentinum (cariēs)
- pl.
- 15) tractūs (nervus)
- 16) orgāna (sēnsus)

V. SUBSTANTIVA 3. DEKLINACE

1. Pomocí sufixů utvořte adjektiva od substantiv uvedených v závorce:

1) -eus, a, um

artēria (larynx) _____

glandula (parōtis) _____

fossa (poples) _____

ōstium (pharynx) _____

rāmus (mēninx) _____

pars (cartilāgō) _____

crūs (os) _____

hiātus (tendō) _____

vertebra (coccyx) _____

sēptum (os) _____

vēsīca (fel) _____

2) -icus, a, um

cingulum (pelvis) _____

vertebra (thōrāx) _____

plexus (gastēr) _____

fascia (massētēr) _____

rāmus (splēn) _____

bursa (trochantēr) _____

regiō (pūbēs) _____

ductus (hēpar) _____

faciēs (diaphragma) _____

ductus (pāncreas) _____

kyphōsis (thōrāx) _____

3) -āneus, a, um

nervus (cutis) _____

tendō (calx) _____

4) -ōsus, a, um

tēla (adeps) _____

5) -lentus

nephritis (pūs) _____

2. Přeložte, oddělte prefix a sufix, uveďte význam prefixu a sufixu:

	překlad	prefix	sufix
impressiō
abductor
mortālītās
pallor
discissiō
dētoxicātiō
longitūdō
suprāaciditās
irrigātiō
exstirpātiō
anteflexiō
compressiō
immobilisātiō
parōtītis
pericardītis
epididymītis

3. Utvořte adjektiva od výrazů gastēr a stomachus a přeložte spojení

tělo žaludku (žaludeční) _____

žaludeční pleteň _____

žaludeční čaj _____

4. Uved'te výrazy, od nichž jsou utvořeny zdrobněliny:

rādīcula, vāsculum, tūberculum, denticulus, auricula, ossiculum, corpusculum, capitulum

5. Uved'te základ řeckých ekvivalentů:

rēn _____

cutis _____

corpus _____

cartilāgō _____

ōs _____

os _____

cor _____

auris _____

glandula _____

vulnus _____

6. Vyjádřete výrazem s řeckým sufixem, přeložte:

(* – tvořte od řeckého základu)

īnflammātiō cerebrī	*	zánět
laryngis.....	
vertebrae.....	*
mūsculī.....	*
sinus.....	
ovāriī.....	*
appendicis.....	
bronchōrum.....	
hepatis.....	
cutis.....	*
uterī.....	*
auris.....	*
pancreatis.....	
parōtidis.....	
cōlī.....	
cavitātis ōris.....	*

7. Utvořte název zánětlivého , nezánnětlivého a nádorového onemocnění:

	<u>zánět</u>	<u>nezán. onemocnění</u>	<u>nádor</u>
neuron	_____	_____	_____
adēn	_____	_____	_____
osteon	_____	_____	_____
chondros	_____	_____	_____

8. Utvořte název zánětlivého a nezánnětlivého onemocnění:

	<u>zánět</u>	<u>nezán. onemocnění</u>
spondylos	_____	_____
gastēr	_____	_____
derma	_____	_____
nephros	_____	_____
arthron	_____	_____
stoma	_____	_____

9. Doplňte do složených slov vhodné komponenty:

pylōro	_____	(zúžení vrátníku)
galacto	_____	(tvorba mléka)
cheilo	_____	(rozštěp rtu)
gastro	_____	(pokles žaludku)
chondro	_____	(vývoj chrupavky)
osteo	_____	(složení úlomků zlomené kosti)
ōto	_____	(chir. upevnění/přišití ušních boltců)
haemo	_____	(rozklad červených krvinek)
myo	_____	(přetržení svalu)
vēno	_____	(městnání krve v žilách)

VI. ADJEKTIVA 3. DEKLINACE

1. Od substantiv uvedených v závorce utvořte pomocí sufixů -ālis, e nebo -āris, e adjektiva:

- 1) flexūra (liēn)_____
- 2) nervus (trochlea)_____
- 3) arcus (palma)_____
- 4) os (tempus)_____
- 5) sinus (maxilla)_____
- 6) mūsculus (planta)_____
- 7) caput (ulna)_____
- 8) aponeurōsis (planta)_____
- 9) cornū (frōns)_____
- 10) ōstium (abdōmen)_____
- 11) rāmus (superficiēs)_____
- 12) labium (latus)_____
- 13) faciēs (mediastinum)_____
- 14) pars (ōs)_____
- 15) corpus (perineum)_____
- 16) ganglion (cilium)_____
- 17) pars (lumbus)_____
- 18) margō (latus) _____
- 19) ligāmentum (metatarsus) _____
- pl.
- 20) rāmī (vāsculum)_____
- 21) artēriae (digitus)_____
- 22) fīla (rādīcula)_____
- 23) nodī (inguen)_____
- 24) segmenta (cervīx)_____
- 25) calicēs (rēn)_____
- 26) ligāmenta (vōx)_____
- 27) glandulae (larynx)_____

2. a) Utvořte adjektiva od substantiv uterus, urēthra, urētēr, urīna:

b) Přeložte spojení:

zúžené místo vejcovodu	_____
roh dělohy	_____
pleteň kolem močovodu	_____
(vztahující se k močovodu)	_____
rozštěpený močovod	_____
zdvojený močovod	_____
tepna močové trubice	_____
rozštěp močové trubice	_____
svěrač močové trubice	_____
mužská močové trubice	_____
močový měchýř	_____
kalná moč	_____

(kalný - *nebulōsus, a, um*)

3. V následujících spojeních nahrad'te přívlastek shodný přívlastkem neshodným:

vz. glandula mammāria – glandula mammae

1) cavitās pelvīna	_____
2) cavitās abdōminālis	_____
3) sphinctēr pylōricus	_____
4) cavitās pericardiaca	_____
5) apex auriculāris	_____
6) artēria uncālis	_____
7) fascia pelvica	_____
8) auricula ātriālis	_____
9) ārea cochleāris	_____
10) fossa antihelica	_____
11) ligāmentum stapediāle	_____
12) ossa carpālia	_____

4. Doplňte vhodné prefixy:

- 1) glandulathyroīdea (příštítná žláza)
- 2) tunicamucōsa (podslizniční vazivo)
- 3) fossaspīnāta (nadhřebenová jáma)
- 4) fossaspīnāta (podhřebenová jáma)
- 5) nervusglōssus (podjazykový nerv)
- 6) rāmīferentēs (odvodné větve)
- 7) vāsaferentia (přívodné cévy)
- 8) sinūsnāsālēs (vedlejší nosní dutiny)
- 9) spatiumcostāle (mezižeberní prostor, mezižebří)
- 10) nervusorbitālis (podočnicový nerv)
- 11) nodīoesophageālēs (uzliny u /podél jícnu)
- 12) nodīaorticī (uzliny uložené před aortou)
- 13) nodīaorticī (uzliny uložené za aortou)
- 14) nodīvēsīcālēs (uzliny ležící za močovým měchýřem)
- 15) artēriaerēnālēs (tepny v ledvině)
- 16) ductusferēns (chánovod)
- 17) aortascendēns (vzestupná aorta)
- 18) mūsculusductor (sval odtahovač)
- 19)mysium (vazivo obalující svalové snopce)
- 20) artēriaeforantēs (pronikající tepny)
- 21) ossacarpālia (kosti záprstní)
- 22)montōrium (předhoří)
- 23)genesis (znovuvytvoření)
- 24)genesis (nevytvoření)
- 25)odontia (nadměrný počet zubů)
- 26)odontia (neúplný vývoj / počet zubů)
- 27)chondrōsis (chrupavčité spojení kostí)
- 28)strictiō (zúžení, stažení)
- 29)corporālis (mimotělní)
- 30)mētrium (děložní sliznice)
- 31)genēs (vnějšího původu)

VII. ČÍSLOVKY

1) Doplňte vhodné základy číslovek:

- 1)geminī (trojčata)
- 2)para (žena počtvrté rodící)
- 3)gravida (žena pošesté těhotná)
- 4)plēgia (ochrnutí jedné končetiny)
- 5)plēgia (ochrnutí poloviny těla v podélné ose)
- 6)plēgia (ochrnutí čtyř končetin)
- 7) mūsculuspennātus (jednozpeřený sval)

2) Dopňte vhodné základy číslovek v anatomických spojeních:

- 1)furcātiō tracheae
- 2) corporagemina
- 3) mūsculusceps sūrae
- 4) mūsculusceps femoris
- 5) mūsculusceps brachiī
- 6) valvulalūnāris
- 7) mūsculustendinōsus

VIII. SLOVA SLOŽENÁ

1. Z uvedených výrazů utvořte adjektivum, následně je doplňte do spojení:

rēctum + vēsīca	_____	excavātiō	_____
ātrium + ventriculus	_____	sēptum	_____
īleum + cōlon	_____	vēna	_____
sternum + costa	_____	ligāmenta	_____
pelvis + trochantēr	_____	mūsculus	_____
cerebrum + spīna	_____	liquor	_____
costa + diaphragma	_____	recessus	_____
bronchus + pulmō	_____	segmenta	_____

2. Zařad'te názvy svalů do skupin:

mūsculus pterygoīdeus, m. pīriformis, m. sartōrius, m. pronātor quadrātus, m. rhomboīdeus, m. obtūrātōrius internus, m. serrātus, m. prōcērus, m. deltoīdeus, m. scalēnus minimus, m. vastus, m. trapēzius, m. terēs maior, m. gracilis

Mūsculī capitis et cervīcis:

Mūsculī dorsī:

Mūsculī membrī inferiōris:

Mūsculī membrī superiōris:

3. Dokončete věty doplněním vhodného názvu oboru:

Disciplīna dē morbīs nervōrum neurologia nōminātur.
 cordis _____
 viārum ūrīnālīum _____
 līberōrum _____
 internīs _____

Disciplīna dē traumatibus _____

Disciplīna dē tumōribus _____

Disciplīna dē tēlīs _____

Disciplīna dē fūntiōne organismī sālī _____

Disciplīna dē morbīs in senectūte _____

Disciplīna dē sālātiōne in thermīs _____

4. Dokončete věty:

Ossa carpī sunt....

Ossa metatarsī sunt.....

5. a) Rozlište výrazy perinēī, peroneī, peritoneī
b) Přeložte:

šev hráze _____
prasknutí lýtkového svalu _____
dutina pobřišnice _____

6. Doplňte příslušné slovní základy ve složeninách:

_____ therapia (vodoléčba)
_____ arthritīs (zánět několika kloubů)
_____ pnoē (zrychlené dýchání)
_____ algia (bolest hlavy, kloubu, ucha, zubů)
_____ plēgia (ochrnutí čtyř končetin)
_____ spasmus (křeč svalů)
_____ sclērōsis (tvrdnutí cév)
_____ dīlātantia (léky rozšiřující cévy)
_____ ūria (zvýšené vylučování moči, přítomnost bílkoviny, hnisu v moči)
_____ aemia (hladina cukru v krvi)
_____ poēsis (krvetvorba)
bronchi _____ (rozšíření průdušek)
blepharo _____ (pokles očního víčka)
gastro _____ (krvácení žaludku)
hēpato _____ (blíže neurčená choroba jater)
osteo _____ (měknutí kostí)
lob _____ (chir. odstranění laloku urč. orgánu)
secundi _____ (druhorodička)
myo _____ (roztržení svalu)
ūro _____ (onemocnění močovými kameny)
angīo _____ (znázornění cév pomocí kontrastní látky)

7. Uved'te slovní základy řeckých ekvivalentů:

Př. pulmō – pneumo-

tendō _____	crassus _____
pelvis renālis _____	rēctus _____
vēsīca ūrīnāria _____	lātus _____
vēsīca fellea _____	dūrus _____
glandula _____	aliēnus _____
īntestīnum tenue _____	aequālis _____
cartilāgō _____	albus _____
vās _____	niger _____
genū _____	impār _____
ovārium _____	multus _____
vēna _____	paulus _____
caput _____	celer _____
cor _____	tardus _____
columna vertebrālis _____	brevis _____

%

cellula_____	ruber_____
medulla_____	tōtālis_____
tuba uterīna_____	grīseus_____
gingīva_____	lūteus, flāvus_____
plica vōcālis_____	ācer_____
ūrīna_____	medius_____
sūdor_____	tōtus, omnis_____
pūs_____	dēnsus_____
lāc_____	superior, marginālis_____
salīva_____	subtōtālis_____